

*Найда Ю.**

АДАПТАЦІЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ

Характерною рисою сучасних міжнародних валютно-кредитних та фінансових відносин слід відзначити стрімкий і динамічний розвиток банківського сектору в національних економіках провідних держав світу. Україна є невід'ємною частиною сьогоднішніх глобалізаційних інтеграційних відносин, яскравим підтвердженням чого можна вважати вступ нашої країни до Світової організації торгівлі. Однак, хоча Україна і стала членом такої впливової світової організації, як СОТ, слід зауважити, що ступінь розвитку банківської системи ще не досяг того необхідного рівня аби наблизитися за своїми показниками до провідних європейських країн, що є також членами цієї організації.

Міжнародний досвід інших країн переконливо засвідчив, що економічне зростання і забезпечення ефективних умов для розвитку приватного сектору, покращання соціального рівня життя та добробуту населення можливі лише за умов ефективного розвитку банківської системи як одного з ключових елементів ринкової економіки.

Розбудова банківського сектору має комплексний та системний характер і потребує координації зусиль всіх учасників цього процесу, як Національного банку та всіх інших банків, так і органів законодавчої та виконавчої влади.

Євроінтеграційна спрямованість розвитку економіки України передбачає впровадження конкретних заходів щодо відповідної адаптації банківського сектору, зокрема системи нагляду. Сьгодні у світі система нагляду переходить від політики посилення жорсткості нагляду до політики підвищення прозорості та контролю за управлінням ризиками.

На перше місце повинно вийти забезпечення системної стабільності, зменшення вразливості банківської системи до зовнішніх та внутрішніх факторів дестабілізації, підвищення якості та ефективності її діяльності.

Розвиток банківської системи має бути спрямований на збільшення обсягів обслуговування підприємств та населення в усіх регіонах країни. Кредити повинні стати доступними та привабливими, банківські послуги – різноманітними за видами та умовами. Банкам слід стати активними учасниками розвитку фінансового та страхового ринків.

Банківська діяльність повинна базуватися на засадах відкритості, прозорості, рівності та неупередженості, дотримання ділової етики, відповідальності перед клієнтом, суспільством та державою.

Держава повинна дотримуватися використання ринкових механізмів впливу на суб'єктів банківського сектору, в тому числі застосування сучасних норм пруденційного нагляду, тобто встановленням відповідних фінансових нормативів та здійсненням контролю за їх дотриманням шляхом регулярного проведення оцінки загального фінансового стану певної фінансової установи, результатів її діяльності та якості управління нею. Всі ефективно працюючі банки незалежно від розміру повинні мати рівні шанси стати учасниками ринку, знайти свою нішу та свого клієнта.

* студентка 4 курсу відділення «міжнародні економічні відносини» Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

В наш час можна спостерігати динамічний розвиток українських банків. Незважаючи на певне уповільнення темпів зростання основних показників їх діяльності та світову кризу, що охопила більшість економік розвинених країн світу, вони значно випереджають загальноекономічну динаміку. Цю тенденцію підтверджують наступні показники:

о Високими темпами зростає капітал банків. Статутний капітал вітчизняних банків, що мають ліцензію на здійснення банківських операцій, збільшився на 17,7% і склав 5,348 млрд. грн. порівняно з 15,7% минулого року. За 10 місяців регулятивний капітал банків збільшився на 13,6% і склав 9,1 млрд. грн., балансовий капітал банків збільшився на 1,2 млрд. грн. або на 14,6%, і склав 9,7 млрд. грн.

о Збільшуються активи банків. Так, за січень-липень поточного року активи банків збільшилися на 118,5 млрд. грн., або на 19,8% (за аналогічний період торік на 35%) і становлять 717,9 млрд. грн. Загальні активи збільшилися на 122,9 млрд. грн., або на 19,9% (за аналогічний період торік на 34,7%) і становлять 741,9 млрд. грн.

о Триває нарощування кредитування економіки і населення, хоча і дещо меншими ніж торік темпами. Так, обсяг кредитних вкладень збільшився з початку року на 24,5% (торік – на 34,5%), в тому числі у липні на 2,6% (торік – на 4,5%) до 531,4 млрд. грн.

о Зростає ресурсна база банків, хоча і значно загальмованими (порівняно з минулим роком) темпами. Так, зобов'язання банків України збільшилися на 99,3 млрд. грн., або на 18,7% (за аналогічний період торік на 36,5%) і на 1 серпня 2008 року становили 629,2 млрд. грн.

о Українські банки отримали за 7 місяців 2008 року прибуток у сумі 5,2 млрд. грн. (для порівняння: за весь 2007 рік – 6,6 млрд. грн.). Рентабельність активів на 1 серпня становила 1,38%, а рентабельність капіталу – 11,45%.

о Привабливість банківського сектору України для іноземних інвесторів залишається високою.

- **Прямі інвестиції.** Обсяги чистого зростання прямих іноземних інвестицій за 6 місяців 2008 року оцінено в 5,1 млрд. дол. США, що в 1,4 рази більше, ніж за відповідний період минулого року (3,6 млрд. дол. США).

- **Середньо- і довгострокові кредити та єврооблігації.** У I півріччі 2008 року обсяги чистих залучень за довгостроковими ресурсами банківського і реального сектору склали 6,7 млрд. дол. США (з них в червні — 1,3 млрд. дол. США), що на 27,1% більше, ніж за відповідний період 2007 року. Слід відзначити значне збільшення зацікавленості нерезидентів у розміщенні коштів в українських банках. За I півріччя обсяги *довгострокових депозитів банків-нерезидентів* збільшилися на 1,6 млрд. дол. США (за I півріччя 2007 року – на 6 млн. дол. США).

- **Резервні активи.** Приплив довгострокових фінансових ресурсів дозволив компенсувати від'ємне сальдо поточного рахунку (яке до того ж за останні два місяці має тенденцію до скорочення), а також дозволив збільшити резервні активи України у першому півріччі 2008 року до 35,5 млрд. дол. США, що забезпечило фінансування імпорту товарів та послуг протягом 4 місяців майбутнього періоду.

Незважаючи на доволі непогані показники, проте існує низка проблем, які негативно позначаються на розвитку банківського сектору, багато з яких лежать поза площиною власне банківської системи. Серед них слід, насамперед, виділити:

- Повільні темпи ринкової трансформації та реструктуризації реального сектору економіки;
- Прояви адміністративного впливу з боку органів державної влади на діяльність окремих банків.
- Слабкий та недостатньо прозорий фінансовий стан значної частини суб'єктів господарювання, низька платіжна дисципліна;

- Слабкий розвиток інфраструктури ринку землі та нерухомості і законодавчі обмеження операцій на цьому ринку;
- Слабкість законодавчого захисту прав кредиторів, включаючи серйозні недоліки правозастосування.

Поряд з цим, розвиток банківської системи України стримується і за рахунок проблем, які притаманні суто банківській системі, серед яких є:

- Недостатній рівень капіталізації банківської системи;
- Відсутність в банках ефективних механізмів та інструментів управління ризиками, планування та стратегії розвитку;
- Низька рентабельність активів банків через загальну низьку якість активів, високу питому вагу неприбуткових активів у загальних активах банків та невиправдано високу вартість ведення бізнесу;
- Низький рівень банківського менеджменту та корпоративного управління;
- Недостатня ефективність банківського нагляду, зокрема в частині нагляду на основі оцінки ризиків банківської діяльності.

Всі ці недоліки стримують євроінтеграційні процеси України. У процесі адаптації банківського законодавства до стандартів ЄС здійснюється опрацювання законодавства ЄС із питань, що регулюють банківську справу, зокрема з питань банківського нагляду, міграції капіталу тощо, визначається перелік законодавчих актів, у першу чергу базових нормативних актів НБУ, які необхідно проаналізувати щодо їх відповідності до законодавства ЄС та розробити механізм їх перегляду.

Хоча криза на світових фінансових ринках поки не мала значного впливу на Україну, але Світовий банк все ж таки радить якнайшвидше інтегруватися до ринку фінансових та банківських послуг Євросоюзу аби захистити український ринок від наслідків світової нестабільності. Однак, за прогнозами аналітиків, перейти на європейський рівень українська фінансова система зможе лише через років 10. Досить невтішно висловився з цього приводу голова представництва Світового банку в Україні, Білорусії та Молдові Мартін Райзер, який наголосив, що «в Україні нині не найкраща ситуація для розвитку капіталу.» Вихід з цієї ситуації, на його думку, полягає в тому, що Україна повинна стати привабливою для інвестування та мобілізувати внутрішні фінансові ресурси населення. Найпершим, що слід зробити нашій державі, так це відмовитися від політичного впливу на регуляторів українського ринку банківських послуг. На сьогоднішній день Україна веде переговори стосовно угоди про зону вільної торгівлі з ЄС, в рамках якої особливе місце відводиться Плану реформування ринків капіталу. Однак цього не достатньо, адже вже нині українським фахівцям слід працювати над тим, аби партнери ЄС визнавали своїх українських колег рівноцінними гравцями на фінансовому ринку послуг. Аби цього досягти, Україна повинна удосконалити законодавство з у сфері банківської діяльності з урахуванням вимог Директив ЄС та систему захисту прав інвесторів, вкладників та кредиторів, підвищити ефективність процесу ліквідації неплатоспроможних банків, здійснити реорганізацію, реструктуризацію банків з метою підвищення рівня капіталізації, платоспроможності і їх ліквідності, забезпечити незалежність банків від безпосередніх втручань адміністративної влади і стабільність валютного курсу та безперебійність міжнародних розрахунків тощо, одним словом, сформувати стійку, надійну банківську систему.